

Til beskæftigelsesminister Peter Hummelgaard Thomsen
ministeren@bm.dk

Socialminister Astrid Krag
min@sm.dk

beskæftigelsesordførerne: Henrik Møller (S), Samira Nawa (R), Karsten Hønge (SF), Victoria Velásquez (EL), Torsten Gejl (ALT), Hans Andersen (V), Mads Andersen (KF), Alex Vanopslagh (LA), Lars Boje Mathiesen (NB) samt folketingsmedlemmer uden for gruppe

og Folketingets Beskæftigelsesudvalg

Aarhus, den 6. august 2021

Mennesker med handicap presses fortsat på retten til et værdigt liv

Mette Frederiksens ni år gamle lovgivning om førtidspension og fleksjob og kommuners forvaltning af den diskriminerer mennesker med handicap og lever overhovedet ikke op til Handicapkonventionen. Det er på høje tid at lempe loven og forbedre retssikkerheden, så mennesker med handicap får respekt for deres menneskelige værdighed, sådan som konventionen berettiger dem til.

Mennesker med handicap oplever at blive trådt under fode og presset på retten til et værdigt liv. Det har alle dage været svært for mennesker med handicap at få deres grundlæggende rettigheder overholdt, men i økonomisk trængte tider er det særligt slemt.

Daværende beskæftigelsesminister, nuværende statsminister Mette Frederiksens (S), reform af fleksjob og førtidspension fra 19. december 2012, er en af de konkrete politiske beslutninger, som skulle komme til at øge presset voldsomt på mennesker med handicap og deres ret til et værdigt liv. Det skrev jeg første gang, sammen med flere andre, om i 2012 i et [høringssvar fra Facebookgruppen STOP Fleksjobreformen](#) til lovforslaget om reformen og i en artikel i Kritisk Debat medio december 2012. Senere pegede jeg igen på det i oktober 2016 i et [brev til daværende beskæftigelsesminister Jørn Neergaard Larsen](#) (V) og forligskredsens daværende beskæftigelsesordførere.

Beskæftigelsesministrene siden Mette Frederiksen har forhalet sådanne forhandlinger eller er nøjedes med at forhandle kosmetiske ændringer eller præciseringer. Troels Lund Poulsen (V) gennemførte således i 2018 en lillebitte præcisering af, at ressourceforløbet skulle være "realistisk" – den beskrev jeg i et [debatindlæg i Altinget i februar 2018](#) og et [andet indlæg samme sted i juni 2018](#). Den nuværende beskæftigelsesminister Peter Hummelgaard Thomsen (S) indgik i 2020 den lille aftale med forligspartierne om forkortelse af ressourceforløb fra en maks. varighed på fem år til en maks. varighed på tre et halvt år; men han har ikke sat loft over antallet af mulige

ressourceforløb, så resultatet kan blive det samme. Og det er stadig alt for længe i forhold til de sygemeldtes psykiske trivsel (jævnfør Psykiatrifondens og Sinds jobcenterundersøgelse fra 2019 – mere om den senere i brevet).

Peter Hummelgaard Thomsen har sagt, at han i efteråret 2021 vil evaluere reformen og forhandle med de øvrige forligskredspartier (Radikale, SF, Venstre, Konservative og LA) om mulige lempelser. Jeg synes derfor, det nu er passende at genopfriske for Regeringen Mette Frederiksen og for forligskredspartierne, hvad Handicapkonventionen overordnet siger om retten til et værdigt liv og andre grundlæggende menneskerettigheder, og hvilket lys den kaster over reformen af fleksjob og førtidspension og forvaltningen af den. Knap ni år med loven i brug er lang nok tid til at kunne konkludere noget herom og til at forvente, at Regeringen retter op på diskriminerende forhold.

Først nogle overordnede ord om Handicapkonventionens handicapforståelse, nødvendigheden af den og dens hovedbudskaber.

Handicapkonventionen

Handicapkonventionen definerer personer med handicap som ”personer, der har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre” (artikel 1). Den bygger altså på ”... en definition af handicap, der dels betegner et individs tab eller begrænsning af egne muligheder for at deltage i samfundslivet på lige vilkår med andre, dels beskriver forholdet mellem et individ med funktionsnedsættelser og dets omgivelser,” som daværende socialrådgiver i Scleroseforeningen Bente Juul Röttig beskrev den i en [kronik i Kristeligt Dagblad](#) i 2011. ”FN’s handicapkonvention,” pointerede hun, ”bygger således på en forståelse, hvor det at have et handicap ikke længere er den enkeltes problem eller skæbne. I stedet er det fællesskabets ansvar og opgave at kompensere for et individs funktionsnedsættelse og give det lige muligheder og de samme rettigheder som alle andre.”

Baggrunden for konventionen var, at mennesker med handicap og deres rettigheder ikke var direkte nævnt i FN’s Verdenserklæring af 1948 om menneskerettigheder, selvom den naturligvis også gjaldt dem. Usynlige rettigheder har svært ved at blive hævdet, og derfor blev mennesker med handicaps menneskerettigheder systematisk krænket. Det medførte et behov for, at rettighederne blev skrevet ned i en retligt bindende form, så mennesker med handicap ikke skulle klare sig med at appellere til de gode viljer for at få deres rettigheder overholdt.

Danmark ratificerede FN’s handicapkonvention i juli 2009, og den trådte i kraft i august 2009. Den har to hovedbudskaber: *1. Alle menneskerettigheder gælder også for mennesker med handicap. 2. Enhver form for diskrimination på grund af handicap er forbudt.* ”Diskrimination på grund af handicap” defineres her som ”enhver sondring, udelukkelse eller begrænsning på grund af et handicap, hvis formål eller virkning er at svække eller ophæve den ligelige anerkendelse, nydelse eller udøvelse af alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder...” (artikel 2).

Konventionen er baseret på otte bærende principper (artikel 3): *værdighed, selvbestemmelse, ikke-diskrimination, inklusion, respekt for forskellighed, lige muligheder, tilgængelighed, ligestilling*

mellem mænd og kvinder samt respekt for de udviklingsmuligheder, som ethvert barn med handicap har.

Disse principper er i overensstemmelse med de fire hovedprincipper i den officielle danske handicappolitik: *kompensation, ligebehandling, solidaritet og sektoransvarlighed.*

De enkelte artikler 6-50 uddyber, hvilke konsekvenser principperne har i forhold til enkelte konkrete områder som for eksempel bevidstgørelse (artikel 8) og arbejde og beskæftigelse (artikel 27).

Selvom Danmark ikke har inkorporeret konventionen i dansk lov, så er konventionen en gyldig retskilde. Alle offentlige myndigheder skal overholde konventionen i alt, hvad de gør, og konventionen skal iagttages ved ny lovgivning.

Man forpligtede sig med konventionen (artikel 4) blandt andet til at rådføre sig med og aktivt involvere personer med handicap i forbindelse med udvikling og gennemførelse af lovgivning, politikker og beslutningsprocesser, og man forpligtede sig til at anvende de maksimale ressourcer, der er til rådighed i samfundet, for at virkeliggøre rettighederne i konventionen.

Staten har en særlig forpligtelse til at beskytte udsatte grupper i økonomiske krisetider, fordi udsatte grupper er i risiko for at blive ramt hårdere af en økonomisk krise. Derfor er staten forpligtet på, inden den gennemfører lovændringer og andre beslutninger og forandringer med konsekvenser for mennesker med handicap, at foretage en helhedsvurdering af, hvordan disse mennesker vil være stillet efter en sådan gennemførelse. Det har CESC (FN's komité for Økonomiske, Sociale og Kulturelle rettigheder), som overvåger implementeringen af disse rettigheder, påpeget.

Og vigtigst af alt: Staten er forpligtet til at ændre eller afskaffe lovgivning, der indebærer diskrimination af mennesker med handicap.

Konventionen forpligter staten til at skabe inkluderende arbejdsmarked

For så vidt angår konventionens artikel 27 om arbejde og beskæftigelse, siger den, at staten anerkender retten for personer med handicap til at arbejde på lige fod med andre, hvilket omfatter retten til at kunne tjene til livets ophold ved beskæftigelse, som de selv frit vælger. Staten er forpligtet til at sikre og fremme virkeliggørelsen af retten til arbejde og er pålagt at sikre denne ret til at arbejde på lige fod med andre.

Blandt andet skal staten "forbyde diskrimination på grund af handicap i alle forhold vedrørende alle former for beskæftigelse, herunder betingelser for rekruttering, ansættelse og beskæftigelse, fortsat beskæftigelse, karrieremuligheder og sikre og sunde arbejdsforhold" (artikel 27, 1 a), "beskytte retten for personer med handicap til retfærdige og gunstige arbejdsvilkår på lige fod med andre, herunder lige muligheder og samme vederlag for arbejde af samme værdi" (artikel 27, 1 b), "sikre, at personer med handicap kan udøve deres arbejdstager- og fagforeningsrettigheder på lige fod med andre" (artikel 27, 1 c), "fremme beskæftigelsesmuligheder og karrieremuligheder for personer med handicap på arbejdsmarkedet samt bistand til at finde, få, fastholde og vende

tilbage til beskæftigelse” (artikel 27, 1 e) og ”fremme mulighederne for selvstændig virksomhed, iværksætteri, udvikling af kooperativer samt etablering af egenvirksomhed” (artikel 27, 1 f).

Daværende specialkonsulent Dennis Toft Sørensen fra [Institut for Menneskerettigheder](#) forklarede det således i 2012:

”FN’s handicapkonventionen forpligter de ratificerende stater til at fremme lige muligheder, inklusion, tilgængelighed til og effektiv deltagelse i alle dele af samfundslivet for personer med handicap. Det følger således af konventionen generelt, og af artikel 27 specifikt, at der er pligt til at skabe et inkluderende arbejdsmarked. Dette skal derfor være hovedformålet med en arbejdsmarkedspolitik, som sigter på at fremme beskæftigelsen for personer med handicap. Et inkluderende arbejdsmarked er et arbejdsmarked, hvor den generelle lovgivning og regulering af arbejdsmarkedet sikrer lige muligheder for personer, som har en nedsat arbejdsevne på grund af handicap. Personer med handicap skal således sikres retfærdige og gunstige arbejdsvilkår på lige fod med andre, og som giver lige muligheder for at opnå beskæftigelse og forblive på det ordinære arbejdsmarked. Endvidere skal personer med handicap sikres samme vederlag for arbejde af samme værdi.”

Respekt for menneskelig værdighed kræver identifikation

De billeder, som blandt andet politikere og medier skaber og formidler af mennesker med handicap i et samfund, er med til at bestemme, om borgerne og myndighedernes repræsentanter kan identificere sig med dem. For at skabe identifikation og forståelse af lighed med den anden frem for distancering indeholder konventionen derfor artikel 8, som pålægger den enkelte deltagerstat en direkte forpligtelse til positiv bevidstgørelse af mennesker med handicap, det vil sige til at gøre befolkningen positivt sindet i holdningen til personer med handicap, herunder at skabe respekt for deres værdighed og bekæmpe stereotyper, fordomme og skadelig praksis.

Daværende formand for Landsforeningen af Polio-, Trafik- og Ulykkesskadede (PTU) og tidligere landsdommer, nu afdøde, Holger Kallehauge var med i forhandlingerne i FN om Handicapkonventionen og som sådan med til at bane vej for ratificering af den i Danmark. Han forklarede i sit kapitel ”Respekt for den menneskelige værdighed” i min (red.) bogantologi [Et liv i andres hænder](#) (Unitas Forlag 2014), hvad der etisk set ligger i dette grundbegreb, og hvordan man kan nå frem til en sådan respekt.

Respekt for menneskelig værdighed betyder, skrev Kallehauge, at man betragter og behandler den anden *som et menneske* – og helst som et ligeværdigt menneske. Den respekt har de bedste vækstbetingelser i en ligeværdig relation. Det er derfor vigtigt at øve sig i identifikation med medmennesket/ borgeren, at lære at se ligheder med den anden:

”Det drejer sig om altid at prøve at sætte sig i den andens sted og ikke at gøre mod andre, hvad du ikke ønsker, at nogen skal gøre mod dig selv. (...) Hvis bare en vis identifikation lykkes, så vokser empatien straks en hel del og dermed tillige den naturlige medfølelse med andre.

Det, der er farligst af alt, er, at man distancerer sig fuldstændigt fra et medmenneske, kun ser noget, man misbilliger, afskyer eller foragter; en misbruger, en kriminel, en afviger eller et

misfoster. Det er sådan, grundlaget for al diskrimination, misbrug og nedværdigende behandling opstår. Man ser ingen menneskelig lighed eller i hvert fald ikke nok til at opleve medfølelse og gøre alt det, der er forkert, uden at få dårlig samvittighed. Det er derfor, alle de groveste menneskerettighedskrænkelser som deportation, forfølgelse og tortur indledes med propaganda og handlinger, som diskriminerer de udvalgte ofre.”

Nu et par overordnede ord om reformen af førtidspension og fleksjob.

Reformen af førtidspension og fleksjob

Reformen har betydet, at arbejdstagere, som er blevet eller bliver ansat i et nyt fleksjob under reformordningen, ikke længere aflønnes som fuldtidsarbejdstagere, som det skete under den tidligere fleksjobordning.

I stedet er de blevet både arbejdstagere og permanente sociale klienter. Som arbejdstagere får de løn fra arbejdsgiver for ”det udførte arbejde”, og som klienter får de et direkte løntilskud fra kommunen kaldet fleksløntilskud.

For så vidt angår lønnen, som nu kun udgør en del af det samlede beløb, skrev forligspartierne fleksjobbernes lovformelige krav på faglig hjælp fra fagbevægelsen i forbindelse med ansættelse helt ud af fleksjobordningen, herunder retten til overenskomstmæssig løn. Ordningen havde ellers tidligere haft det faste grundlag, at aflønningen af fleksjobbere skulle følge overenskomsterne på området. Foringelsen betød, at de enkelte arbejdstagere nu selv skulle forhandle løn- og ansættelsesforhold og langt hen ad vejen blev prisgivet den enkelte sagsbehandler og arbejdsgiver i lønfastsættelsen.

I lønmodellen indførte man desuden et nyt begreb på arbejdsmarkedet: ’Arbejdsintensitet’ (effektivitet). Det betyder, at fleksjobberne skal effektivitetsvurderes forud for en ansættelse, og at arbejdsgivere har mulighed for at afvige fra overenskomsterne med udgangspunkt i personens grad af handicap. Formålet med vurderingen er at lønsætte fleksjobberne, så arbejdsgiveren kun betaler for det udførte arbejde uden hensyntagen til fleksjobberens tidsforbrug. Det vil sige, at en fleksjobber med for eksempel en skønnet intensitet på 50 procent vil skulle opholde sig på arbejdspladsen i 20 timer for at udføre og få løn for 10 timers arbejde. Kommunen blev pålagt at varetage denne opgave.

Arbejdsgivernes mulighed for at effektivitetsvurdere arbejdstageren i fleksjob kom i stand ved, at CO-industri og Dansk Industri i efteråret 2012 indgik et protokollat lige inden høringen af lovforslagets anden høringsdel om lønvilkårene. Læs meget mere herom i min [kronik i Altinget februar 2019](#).

For så vidt angår tilskuddet, så består det af maks. 98 procent af dagpengesatsen, hvori der sker modregning med en vis procentdel af den arbejdsgiverbetalte løn.

Reformen afskaffede endvidere fastholdelsesfleksjobbet – dét fleksjob, der kunne etableres på den arbejdsplads, hvor en arbejdstager allerede havde arbejdet, inden han/hun fik varige funktionsnedsættelser – som ellers før reformen havde stået for ca. halvdelen af fleksjobbene.

Denne forringelse har betydet, at flere fleksjobvisiterede end tidligere er endt langvarigt på ledighedsydelse eller kontanthjælp. Endvidere har den betydet en meget svær indgang til overhovedet at blive godkendt til fleksjob eller forlænget i et ditto. Den opererer med midlertidige fleksjob frem til borgerens fyldte 40-årsalder og medfører således en voldsom uvished for både arbejdstager og arbejdsgiver.

Reformen forringede også vilkårene for selvstændige fleksjobbere voldsomt, så det i praksis blev næsten umuligt for mennesker med nedsat arbejdsevne at etablere sig som selvstændige under reformordningen. [Læs mere derom her](#).

Mette Frederiksen og forligskredsen indførte endvidere med reformen det såkaldte ressourceforløb som en forudsætning for tilkendelse af førtidspension bortset fra i "åbenlyse" tilfælde. Det blev præsenteret som "en tidlig, helhedsorienteret indsats", men var i realiteten et forløb, som borgeren blev idømt, når alt andet allerede var afprøvet vedrørende arbejdsevne uden held. Det var med andre ord en absurditet. Varigheden per forløb blev besluttet til mellem ét og fem år, og der blev skrevet i loven, at samme borger kunne gives flere sådanne forløb. Det vil sige, at borgere med handicap bragtes til at tilbringe mange år i uvished om, hvordan de var stillet, selvom der ikke var nogen arbejdsevne at udvikle. [Læs mere om ressourceforløbet her](#).

Endelig betød reformen, at det blev meget svært at få tilkendt førtidspension for personer med selv varigt meget nedsat arbejdsevne. [Mette Frederiksen styrede de første to reformår direkte, hvor få nye førtidspensioner kommunerne måtte tilkende](#), så staten ville kunne opnå det ønskede milliardprovenu i besparelser. Denne målstyring betød en meget voldsom opbremsning i antallet af tilkendelser i de første år, hvor kun omkring halvt så mange personer fik tilkendt førtidspension som i årene inden reformen.

Først i 2020 er antallet af nytilkendelser af førtidspension nået op over niveauet fra før reformen, hvilket skal ses som udtryk for, at kommunerne ikke kan strække ressourceforløbene længere og har været nødt til at afslutte nogle af førtidspensionssagerne. [Det skrev Politiken 12. april](#).

Reformen af førtidspension og fleksjob set i lyset af Handicapkonventionen

Jeg mener, det er tvivlsomt, om Handicapkonventionen er blevet iagttaget ved udarbejdelsen af reformen af førtidspension og fleksjob. Det kan ses på flere niveauer, som jeg vil udfolde i det følgende.

1. Regeringen solgte reformen ved negativ propaganda

Som allerede nævnt, forpligter konventionen, jævnfør artikel 8, staterne til at øge bevidstheden i hele samfundet om personer med handicap og at skabe respekt for de rettigheder og den værdighed, der tilkommer dem.

Men det har daværende beskæftigelsesminister Mette Frederiksen og daværende socialminister Karen Hækkerup (S) ikke levet op til. Tværtimod fremlagde de selektive informationer om målgruppen og den tidligere fleksjobordning, som miskrediterede de daværende fleksjobbere og

ordningen over for den brede befolkning, så det appellerede til misundelse og forargelse (jeg har beskrevet dette i [Altinget 2. februar 2017](#)).

Pressen satte heller ikke grundlæggende spørgsmålstejn ved reformens drastiske forringelser af fleksjobbernes lønvilkår eller af det nedværdigende billede, som især Mette Frederiksen fremkom med om mennesker med nedsat arbejdsevne.

For eksempel satte pressen ikke spørgsmålstejn ved Mette Frederiksens nedværdigende udsagn i [Avisen 14. december 2012](#) om, at ansatte i fleksjob er "sikret en rimelig indtægt, da de som minimum er sikret en indtægt på cirka 200.000 kroner" årligt før skat.

På det almindelige arbejdsmarked hersker der forventninger om, at lønniveauer relaterer sig til uddannelse, erfaring, ansvar og kvalifikationer, således at lønnen følger graden af disse – alt sammen honoreret efter overenskomsterne. Flexjobbere kan derfor også have en berettiget forventning om, at det ikke er beskæftigelsesministerens sag at bedømme, hvilken løn der er "rimelig".

Men Mette Frederiksen sendte et kraftigt signal om, at flexjobbere tidligere havde været forkælede, og at de nu burde være taknemmelige for, at de overhovedet ville blive kompenseret lidt (meget mindre end tidligere, så det ikke udjævnede det ulige udgangspunkt for mennesker med handicap). "Flexjobbere" var åbenbart for Mette Frederiksen bare en kategori af mennesker, som per definition var meget lidt værd sammenlignet med alle andre arbejdstagere.

Med reformen erstattede Mette Frederiksen principperne om compensation, ligebehandling og solidaritet med det subjektive begreb "rimelighed" som det nye grundprincip, der blev udgangspunkt for reformpolitikken på fleksjobområdet.

2. Regeringen inddrog ikke råd fra handicapområdets repræsentanter

Selvom konventionen udtrykkeligt siger, at staten skal rådføre sig med repræsentanter for handicapområdet i lovgivningsprocessen, er dette ikke sket ved reformen af førtidspension og fleksjob. Den daværende beskæftigelsesminister Mette Frederiksen pointerede så sent som i andenbehandlingen af lovforslaget og det efterfølgende samråd den 14. december 2012, at hun skam *havde* lyttet til handicaporganisationerne, at hun *havde* læst alle høringsvar og at de *havde* gjort stort indtryk på hende.

Alligevel havde hun valgt at sidde den massive kritik og alle de gode råd fra de usædvanligt mange kritiske høringsvar fuldstændigt overhørig – faktisk havde hun stort set ikke rettet et komma.

Det efterlader det indtryk, at reformen var besluttet på forhånd. Kan man overhovedet kalde det for en demokratisk ensidig inkluderende proces?

3. Regeringen gjorde op med tanken om maksimalt ressourcebrug

Reformen gjorde også op med tanken om at bruge de maksimale ressourcer til at nå målet i konventionen. Dens hovedsigte er det modsatte: milliardbesparelser, som i årene 2013-2014 indeholdt [ulovlig målstyring](#) fra beskæftigelsesministerens side af, hvor få nye førtidspensioner

kommunerne måtte tilkende i disse år, så staten ville kunne opnå det ønskede provenu i besparelser.

Jeg har således i en række debatindlæg over årene anklaget Mette Frederiksen for, da hun var beskæftigelsesminister, med sin reform af førtidspension at have haft til hensigt at hegne et retskrav om førtidspension ind i en de facto kvote. Hvis det kan bevises (hvilket jeg med indsamlinger af måltal har sandsynliggjort, men det er en journalistopgave at bevise det), er det ikke blot en modsætning til Handicapkonventionens formål, men tillige en meget alvorlig retsskandale, der tåler sammenligning med Tamilsagen og burde få opmærksomhed som sådan fra Folketinget og pressen.

4. Regeringen havde ingen helhedsvurdering foretaget

Regeringen foretog, mig bekendt, ikke før lovens vedtagelse nogen helhedsvurdering af, hvordan målgruppen ville blive stillet efter en sådan gennemførelse. Tværtimod bærer reformen præg af at være et eksperiment.

5. Regeringen diskriminerede mennesker med handicap i forhold til arbejde og beskæftigelse

Det er min opfattelse, at reformen af førtidspension og fleksjob fra 2012 ikke har sikret og fremmet de rettigheder, som Handicapkonventionen opregner i forhold til arbejde og beskæftigelse, men tværtimod har medvirket til det modsatte.

Den har betydet forskelsbehandling/ diskrimination i alle forhold vedrørende beskæftigelsen af mennesker med handicap. Den har forringet arbejds- og lønvilkårene i retning af det uretfærdige og ugunstige, så mennesker under fleksjobordningen er stillet helt ulige i forhold til arbejdstagere på det ordinære arbejdsmarked. Den har endvidere gjort op med retten til at udøve arbejdstager- og fagforeningsrettigheder på lige fod med andre. Og den har forringet beskæftigelses- og karrieremuligheder og mulighederne for selvstændig virksomhed. Det er alt sammen stærkt kritisabelt!

Holger Kallehauge skrev i [PTU's høringsvar fra 11. september 2012](#) til lovforslaget om reformen, at dets målsætninger og konsekvenser er modstridende, og at reformen skaber snarere end fjerner barrierer til arbejdsmarkedet for mennesker med funktionsnedsættelser: "PTU er for så vidt meget enig i regeringen og forligspartierne i, at der er et påtrængende behov for at gøre det danske arbejdsmarked meget mere åbent, inkluderende og tilgængeligt for mennesker med handicap, end det nu er og at bruge Handicapkonventionens bestemmelser som mål for en sådan arbejdsmarkedsreform, men det er jo desværre ikke det man har gjort med de lovforslag, man har sendt i høring."

Noget lignede udtrykte han i sit kapitel i *Et liv i andres hænder*: "... regeringerne Helle Thorning-Schmidt [har] valgt at føre en social- og beskæftigelsespolitik, der med blandt andet en markant reform af fleksjob- og førtidspensionsordningen i 2012 betyder stærkt forringede forhold for borgere med netop handicap eller kroniske lidelser og deraf relateret varigt nedsat arbejdsevne. På den måde har staten med regering og folketing ikke vist evne og vilje til at ville gennemføre og

overholde Handicapkonventionen, og det er tvivlsomt, om der er ført en politik, der lever op til Handicapkonventionens mening og ånd om respekten for den menneskelige værdighed.”

[Institut for Menneskerettigheder](#) skrev i en henvendelse til Beskæftigelsesministeriet 13. november 2012, at ”... Beskæftigelsesministeriet på grund af lovforslagets åbenlyse betydning for personer med handicap burde have taget stilling til forslaget i forhold til handicapkonventionen. (...) Hvis ministeriet havde levet op til denne forpligtelse, ville lovforslaget kunne være blevet overvejet i den inklusionskontekst som handicapkonventionen kræver, dvs. ud fra et bredere sigte.”

Og så oplistede instituttet nogle eksempler på punkter i lovforslaget, som gav dem anledning til kritiske overvejelser – listen er ufuldstændig:

- ”Ifølge forslaget vil personer med handicap i fleksjob ikke nødvendigvis få løn på lige fod med andre ansatte på normale vilkår for udført arbejde. I stedet skal Jobcentret foretage en vurdering af bl.a. arbejdsintensitet/produktionsgrad. Vurderingen skal give arbejdsgiveren og den ansatte et grundlag for at indgå en aftale om fleksjob, herunder om løn og arbejdstid, der afspejler den nedsatte arbejdsevne. I den forbindelse kan gives en lavere løn end aftalt i overenskomster m.m. og som gives til andre ansatte.
- Efter forslaget vil der heller ikke i tilskudsdelene blive opretholdt en ligestilling i forhold til ansatte på normale vilkår. Kommunen skal efter forslaget udbetale et fleksløntilskud direkte til den ansatte i fleksjobbet. Tilskuddet ydes som et supplement til den løn, den ansatte modtager for sit arbejde. Tilskuddet følger ikke gældende overenskomster m.m., men kan derimod maksimalt udgøre et beløb, der svarer til 98 procent af arbejdsløshedsdagpengenes højeste beløb. Tilskuddet bliver reguleret på baggrund af lønindtægten.
- Endvidere foreslås det, at den ansattes eget og arbejdsgiverens pensionsbidrag vil medføre modregning i fleksløntilskuddet.
- Desuden følger det af forslaget, at jobcentret skal foretage en ny vurdering, hvis der sker ændringer i ansættelsesforholdet, f.eks. hvis der skal tages nye skånehensyn. Det kan få betydning for lønfastsættelsen, og skaber usikkerhed for personer med handicap af progressiv eller stressfølsom karakter.
- ”Fastholdelsesfleksjob” kan ifølge forslaget som hovedregel først oprettes, når den pågældende medarbejder, forinden har været ansat mindst ét år i et job under overenskomstens sociale kapitler eller på særlige vilkår.
- I forhold til personer under 40 år kan kommunen ifølge forslaget tilbyde flere på hinanden følgende ressourceforløb, og hvert forløb kan have en varighed på op til 5 år.”

Reformen bidrager ikke til øget inklusion, men ekskluderer og diskriminerer

Reformen gjorde op med knæsatte handicappolitiske principper om ligebehandling, kompensation og solidaritet. Fleksjobbere gik fra at være ligeværdige lønmodtagere på arbejdsmarkedet til at være uligeværdige b-arbejdstagere og klienter i det offentlige system frem til pensionsalderen. Det bærende princip om at sikre ligebehandling og kompensation blev med reformen ændret fra en kompensation af manglende arbejdsevne og dermed lønindkomst til en kompensation på

baggrund af 'arbejdsintensitet' henholdsvis en reduceret dagpengesats. Det er i strid med både Ligebehandlingsloven, Handicapkonventionen og Menneskerettighederne.

Det er således diskriminerende, at mennesker med høje uddannelser eller store faglige kompetencer og tilsvarende løn risikerer at ende med en reel deltidsansættelse, fordi ordningen har et indbygget lønloft. Det vil sige, at de ikke får kompensation for de timer, de ikke kan arbejde på grund af sygdom eller handicap. Man kan altid diskutere, om det er rimeligt, at mennesker med en lang uddannelse skal have kompensation i det øjeblik, de kommer ud for sygdom eller ulykke. Men det er stadig forskelsbehandling i forhold til andre fleksjobbere med lavere lønninger. Hermed fjernede man også for mange mennesker en del af incitamentet til overhovedet at tage en længere videregående uddannelse eller på anden måde dygtiggøre sig.

Det diffuse begreb 'arbejdsintensitet' (produktivitet), som fleksjobbere som nogen af de eneste på det danske arbejdsmarked skal måles på, er også et centralt udtryk for diskrimination i loven. Ligeledes er den manglende afgrænsning af kravene til arbejdsprøvninger af mennesker med handicap, som går imod Menneskerettighedskonventionens artikel 24, der fastslår, at enhver har ret til en rimelig afgrænsning mellem arbejdstid og fritid.

For så vidt angår fleksløntilskud, så er det uretfærdigt, at det alene kompenserer med op til 98 procent af dagpengesatsen og ikke på et niveau svarende til lønniveauet på det pågældende arbejdsområde. Endvidere er det ydmygende og nedværdigende, at den snart 9 år gamle fleksjobordning stiller fleksjobberen i en dobbeltrolle med status som både lønmodtager og klient på samme tid. Mette Frederiksen, forligskredsen og Folketinget devaluerede dermed arbejdstagere med handicap og 'idømte' dem en varig status som klienter alene på grund af deres handicap, selvom de yder den størst mulige præstation ud fra de begrænsninger, deres sygdom eller funktionsnedsættelser sætter.

Hvorfor skal de på den måde sættes i et livslangt afhængigheds- og taknemmelighedsforhold til systemet, hvor de fratages ligeværdig anerkendelse af deres arbejdsindsats og retten til at træffe egne uafhængige valg?

Der er stort set heller ikke truffet foranstaltninger i reformen til at fremme beskæftigelsen af personer med handicap, bortset fra at de i de første reform-år blev tilbudt en særlig bonus til arbejdsgivere, der ansatte personer i minifleksjob.

Man satsede på, at arbejdsgiverne automatisk ville slå dørene op for fleksjobberne, samtidig med at man fjernede det økonomiske incitament for arbejdsgiverne til at ansætte fleksjobbere til trods for, at det ofte er forbundet med mindre fleksibilitet og øget sygefravær at have fleksjobbere ansat. Reformen bragte derfor ikke mennesker med handicap tættere på arbejdsmarkedet. Og det efterlader indtrykket af en reform, der ekskluderer fleksjobberne fra det fællesskab, som den selv påstod at inkludere dem i (Mette Frederiksen italesatte reformen under navnet "En del af fællesskabet").

Uværdige ressourceforløb og forhaling af pension

Mette Frederiksen og forligskredsen skabte med indførelsen af ressourceforløb et monster af

uvished, ventetid og absurditet, som de syge i årevis parkeres i uden mulighed for at flytte sig ud af stedet, før systemet vil være med. Absurditeten kommer af, at forløbene først igangsættes, når alt andet allerede er afprøvet uden at lykkes, så selv mennesker, som ingen arbejdsevne har i behold, i lang tid forholdes muligheden for at få førtidspension.

Reformen har været meget skadelig for mange af de sygdomsramte med varigt nedsat eller ingen arbejdsevne blandt andet på grund af det meget lange tidsperspektiv og absurditeten i forløbet.

Ressourceforløbene betyder for de sygemeldte uvished, meningsløshed, manglende fremtidsperspektiv og håb, oplevelse af uretfærdighed. De repræsenterer politisk disrespekt for de sygemeldtes sygdomsrealitet, tid og liv. At bringe nogen i en sådan uvished er sammenligneligt med tortur, og den syge bliver ofte mere syg af dette. Det fremgik klart af [Psykiatrifonden og Sinds store sociologiske undersøgelse af sygemeldtes møder med jobcenteret i 2019](#), at jo længere tid ud over et halvt år, de sygemeldte blev holdt i systemet, jo mere syge bliver de som regel. Der var ligefrem mennesker, der blev så syge, at de overvejer selvmord. Det er meget alvorlige konklusioner af undersøgelsen.

Endvidere har [ministeren selv medgivet tilbage i 2019](#), at der allerede dengang afgik en vis andel af personerne i ressourceforløb ved døden, inden ressourceforløbet var afsluttet eller senest fem uger derefter. Antallet af døde var i perioden fra 1. januar 2013 til 30. april 2019 hele 334 borgere ud af samlet 39.680 borgere. Det svarer til 0,8 procent døde.

Det virker meget uværdigt, at personer, der er så syge, at de dør af det, skal tilbringe deres sidste måneder og dage i en sådan beskæftigelsesindsats. Professor i socialret ved Aalborg Universitet John Klausen sagde 28. november 2019 til [Fagbladet 3F](#), at det ser ud, som om der er en betydelig overdødelighed blandt borgere i ressourceforløb i forhold til den øvrige befolkning. Og han udtalte, at det tyder på, at der har været og fortsat er borgere, som bliver placeret i ressourceforløb, selvom de lider af meget alvorlige sygdomme, og der ikke er et udviklingsperspektiv i forhold til deres arbejdsevne.

[Ministeren har også i 2019 medgivet](#), at der allerede dengang afgik en vis andel af personer ved døden i løbet af de første seks måneder efter pensionen. I perioden fra 1. januar 2013 til den 30. november 2018 havde 51.030 borgere fået tilkendt førtidspension, og heraf var 1.950 borgere afgået ved døden i løbet af de første seks måneder efter tilkendelsen af pensionen. Det svarer til en høj dødelighed på 3,8 procent. "Det siger noget om, hvor syge og udsatte mange af de mennesker er, selvom de er på ordninger hvor der er fokus på at få dem tilbage på arbejdsmarkedet," sagde lektor ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet Iben Nørup 27. august 2019 til [A4 Arbejdsliv](#).

Nye tal fra Beskæftigelsesministeriet i løbet af dette efterår må vise, hvor mange der siden den tid er afgået ved døden under ressourceforløb og efter nytilkendt førtidspension (beskæftigelsesordfører Victoria Velásquez (EL) har nogle spørgsmål herom på vej til ministeren).

Alle disse forhold har jeg og mange andre beskrevet igen og igen både før og efter reformens vedtagelse. Det forekommer endeløst, at det virkelig skal være nødvendigt at gentage dem år

efter år efter år. Hvorfor lyttede Mette Frederiksen ikke til kritikken allerede i 2012? Hvorfor gjorde de efterfølgende beskæftigelsesministre og regeringer det ikke?

Vil regeringen efterleve Handicapkonventionen?

Efter denne gennemgang må jeg sige, at det ikke virker, som om regeringen har nogen politisk vilje til at sikre, at Danmark efterlever Handicapkonventionen, hverken i forhold til at lempe lovgivningen om førtidspension og fleksjob fundamentalt eller i forhold til at sikre, at borgerne møder retssikkerhed i kommunernes forvaltning af den.

Utallige er de høringsvar, henvendelser, samråd, høringer, udvalgsspørgsmål og beslutningsforslag, hvori handicaprepræsentanter, politikere, pårørende og faglige repræsentanter gennem årene har forsøgt at gøre skiftende ministre opmærksomme på de massive, kritiske forhold i reformlovgivningen og den grænsesøgende forvaltning af den. Utallige er de nyhedsartikler, debatartikler og nyhedsindslag, som har påpeget uretfærdigheder, absurditeter, diskrimination, uligebehandling, psykisk tortur, sygdomsskabelse og afvikling af arbejdsevne som konsekvenser af lovgivningen og forvaltningen af den. Og utallige er de standardsvar, ”plader”, som skiftende ministre har leveret hertil. Uanset kritikken og emnet var svaret det samme og medførte ingen handling.

Ganske vist tiltrådte SR-regeringen i 2014 tillægsprotokollen, der giver klageret i FN i forhold til at påtale forskelsbehandling og diskrimination, når en sag allerede har været behandlet i alle de nationale klageinstanser, herunder har nået i Højesteret. Og VLAK-regeringen indførte et generelt forbud imod forskelsbehandling/diskrimination i 2018. Men det er også de eneste fremskridt, jeg kan få øje på.

I foråret 2021 har Folketinget på initiativ fra De Radikale behandlet et beslutningsforslag om at inkorporere Handicapkonventionen i dansk lovgivning. Emnet havde før den tid ikke været til politisk debat, siden SR-regeringen i november 2014 afviste at inkorporere seks FN-konventioner i dansk lovgivning, herunder Handicapkonventionen, på trods af at flertallet i Inkorporeringsudvalget havde anbefalet inkorporering.

Men også denne gang valgte regeringen, repræsenteret af socialminister Astrid Krag (S), og Folketingets flertal ved [førstebehandlingen af beslutningsforslaget 17. maj](#) og andenbehandlingen 3. juni at afvise inkorporering.

Astrid Krag udtalte på et samråd i Folketingets Socialudvalg 11. februar 2021: ”Jeg vil til enhver tid antage, at vi lever op til Handicapkonventionen og lever op til det ansvar.” Med dette indlæg mener jeg at have vist, at det ikke er tilfældet – og specifikt ikke i relation til den behandlede reformlovgivning og forvaltning heraf. Det er på tide at sætte i gang!

Dét kan regeringen gøre for, at lovgivningen lever op til Handicapkonventionen

For at sikre, at lovgivningen om førtidspension og fleksjob og forvaltningen af den kommer til at leve op til Handicapkonventionen, bør regeringen gennemføre følgende ni konkrete lempelser:

1. Snitfladerne mellem førtidspension, ressourceforløb, minifleksjob og fleksjob skal tydeliggøres. Herunder skal kriterierne for tilkendelse af førtidspension lempes og præciseres, og minifleksjobordningen skal gøres frivillig. Jeg mener, at den tidligere grænse på maks. 12 timers ugentlig arbejdsevne vil være en retfærdig grænse at drage for, hvem der skal tilkendes ret til førtidspension
2. Ressourceforløb som kategori skal forkastes
3. [Sagsbehandlingen før afklaring til fleksjob eller førtidspension skal tidsbegrænses](#) til maks. to år, og afklaringen af arbejdsevne og forsørgelsesgrundlag skal ske med inddragelse og respekt for lægefaglige vurderinger, så der bliver et positivt samspil mellem behandlingen af borgeren i sundhedssystemet og i beskæftigelsessystemet. Disse to forhold er også samlet i jurist [Louise Schelde Frederiksen](#)'s borgerforslag "[Sagsbehandlingsgaranti med nationale tidsfrister og tværfaglig kvalitet i sagsbehandlingen for syge](#)", som i løbet af foråret 2021 fik de nødvendige mindst 50.000 støtteerklæringer fra befolkningen, der berettiger til, at Folketinget kan behandle det som beslutningsforslag i løbet af efteråret 2021
4. Rehabiliteringsteamet skal have mere beslutningskompetence
5. Den ydelse, som den sygemeldte skal tilbydes under afklaringsperioden, skal hæves til som minimum ledighedsydelsens niveau
6. Den kombinerede løn- og ydelsesmodel for fleksjobbere skal tilbagerulles til en ren lønmodtagermodel, hvor arbejdsgiveren betaler fleksjobber fuld løn, og kommunen giver arbejdspladsen tilskud. Herunder skal produktivitetsafløbningen for fleksjobbere tilbagerulles, og pensionsefterslæbet rettes op
7. Fastholdelsesfleksjobbet skal genindføres
8. Midlertidige fleksjobvisitationer skal erstattes med fast visitation én gang for alle
9. Fleksjobordningen for selvstændige skal lempes

Såvel Peter Hummelgaard og Astrid Krag som Mette Frederiksen ville vinde i respekt fra reformlovgivningens målgrupper ved at rehumanisere lovgivningen og forvaltningen. Det er derimod kun små mennesker, der som ministre tillader titusindvis af mennesker med handicap at blive diskrimineret og mishandlet i jobcenterforløb i årevis, selvom de er blevet forelagt tusindvis af eksempler på uretten og umenneskeligheden.

Med venlig hilsen

Lisbeth Riisager Henriksen
Cand.mag. og forfatter
lisbeth.riisager@gmail.com